

Bahaweddin Nagyşbendi

Category: Goşgular, Kitapcy, Nukdaýnazar, Sözler, Taryhy şahslar
написано kitapcy | 21 января, 2025

Bahaweddin Nagyşbendi RUHY SÜTÜNLERIMIZ

► BAHAWEDDIN NAGYŞBENDI

Bahaweddin Şahy Nagyşbendi. Asyl ady Seýitmuhammet Bahaweddin. 1318-nji ýylda (hijri 717-nji ýylda) häzirki Özbegistanyň Kasry-Aryfan obasynda Muhammet ibn Buharynyň maşgalasynда dogulýar we 1389-njy ýylda (hijri 791-nji ýylda) hem şol obada 74 ýaşynda aradan çykýar. Nagyşbendiçiler tarykatynyň piri hasap edilýär, asly seýitlere baryp direyäär.

Bahaweddin Nagyşbendi dereje taýdan juda belent mertebelere ýeten welilerden hasap edilýär. Muny entek onuň dünýä inmänkä, buşlanmagy hem doly tassyklaýar. Günlerde bir gün Buharanyň golaýyndaky Semmas şäherinde ýaşap geçen pir Hojamuhammet Baba Semmasy (k.s) öz sopularyna: «Men Kasry-Aryfanda bir öwlüyäniň ysyny duýyan. Basym şol ýerden beýik bir aryf dörär» diýipdir. Soň ýene bir ol Kasry-Aryfan obasynyň deňesinden geçip barýarka: «Şol ys şumat beter güýçlendi» diýipdir. Görüp otursalar, şol wagt Bahaweddiniň üç gün bolan eken.

Muhammet ibn Buhary bir gün ogluna haýyr dogasyny etdirmek Babba Semmasynyň ýanyна alyp barýar. Baba Semmasy (k.s) kiçijik Bahaweddini gören badyna ýanyndakylara: «Ynha, meniň size näçe wagt bări bir aryfyň ysyny alýan diýip buşlap ýören adamym şu. Enşalla, tiz wagtdan halklara howandar bolar» diýipdir. Bahaweddin Nagyşbendi 18 ýaşynda Baba Semmasydan tälîm almaga onuň gullugyna durýar. Birnäçe ýyllap şägirdine ylym beren Baba Semmasy Bahaweddini soňea Seýit Emir Külala (k.s) tabşyrýar.

Baba Semmasy (k.s) bakyýete göç edenden soňra Bahaweddin Buhara dolanýar we öýlenýär. Mundan soňky döwürde Bahaweddin Nagyşbendiniň ylahydan berilen artykmaçlygynyň hasam ýuze çykan, tarykatdaky ýeten derejesiniň artyp başlady. Hatda ol ýeten derejesine bäs edip bilmän, gjelerine düz meýdana dagy

çykyberipdir. Bir aýazly gije ol Seýit Emir Külaly görmek üçin paýu-pyýada onuň ýasaýan şäheri bolan Buharadan üç günlik ýoldaky Nesebe gidýär. Egni ýekeje köne içmekli ýol aşan Bahaweddin gjäniň içi Emir Külalyň gapysyna barýar. Gapydan giren Bahaweddine gözü düşen Emir Külal sopularyna: «Bu kim?» diýýär. Sopular onuň kimdigini aýdanlarynda, ol: «Derhal daşary çykaryň. Salmaň öye» diýýär. Garly gjede uzak ýoly söküp gelendigine garamazdan, öye salynmadyk Bahaweddin daş işikde ýatyberýär. Ir bilen daş çykan Emir Külal şägirdiniň gözgyny bolup ýatysyny gören badyna, ony göterip öye salýar we mübärek elliři bilen onuň aýaklaryny owkalap, melhem edýär. Elbetde, Emir Külal muny ýone ýere etmändi. Sebäbi ol Bahaweddiniň tarykat ýolunda nebsine buýrup bilşini, öýkekinäni ýuwdup bilşini, sabyr-takatlylygyny synamak isläpdi. Bahaweddin Nagybendi Emir Külalyň ähli hojalyk işlerine özi yetişipdir, arkasynda piriniň odunlaryny daşapdyr.

Bahaweddin Nagybendiniň Hezreti Emir Külala bolan yhlasy censiz-çaksyz bolupdyr. Bir gün ol Buharadan Nesebe barýarka eli ullakan hasaly, kellesine derwüşleriň geýyän şypyrtmasyna çalymdaş şypyrtma çümrüp geýen bir atly duş gelýär. Ol atly hasasy bilen Bahaweddine somlap: «Bu atlyny tanaýarsyňmy?» diýýär. Bahaweddin oña jogap bermän, ýoly bilen boluberýär. Atly ony ýolundan saklajak bolup, her zat edýär, aty bilen ýolunda keserip durýar, peýda bermeýär. Ol atly Rabaty-Garawul diýen ýere barýanca Bahaweddiniň söbügini sypdyrman, özi bilen bir agyz söhbet etmegi özelenipdir. Bahaweddin oña yüz bermän, gaýtam: «Men seniň kimligini bilýarin. Bar gowsy öz ýoluňa git» diýipdir. Bahaweddin Emir Külalyň ýanyна baranynda, ol şägirdine: «Ýolda saňa Hydry aleýhyssalam sataşypdy. Sen näme üçin oña yüz bermediň?» diýipdir. Şonda Bahaweddin halypasyna: «Men seniň gapyňa alnymy diredim. Senden başga hiç kime ünsümi bölmerin» diýip jogap beripdir. Diňe şu hekäyatyn özem ylmyň depesine çykmak we hakykata gowuşmak üçin, yüz tutan ýeriňden bereket tapmak üçin şägirt öz halypasynyň, mürit öz piriniň hyzmatyna durky bilen berilmelidigini aýdyň görkezýär.

Bahaweddin Nagybendi gjelerine Buharanyň töwereginde beýik welileriň guburlaryna ýygy-ýygydan zyýarat edipdir. Onuň

gonamçylyklarda duran ýerinden «Melekut-älemine» seýir edip, bakyýete göç eden weliler bilen söhbet edip oturanyň birnäge gezek görüpdirler. Tarykat ýolunda welileriň jismany dünýäden (älemi-maddyýatdan) çykyp, bakyýetdäki (älemi-mujerridat) ylahy barlyklar bilen gürleşme hadysasynyň bardygy tasawwuf ylmyna mälimdir. Bahaweddin Nagyşbendiniň bu ylahy artykmaçlygy hem şol ahwaldan habar berýär. Aryf şahyrymyz Hezreti Magtymgulynyň:

«Bir gije ýatyrdym, säher wagtynda,
Bahaweddin atly diwana geldi.
Asasyn süýreýip gelmiş Buhardan,
Hak ýskyna mest-u mestana geldi».
(«Diwana geldi»);

ýa-da:

«Bir gije ýatyrdym, şa Nagyşbendi
Keremi joş eýläp, bir nan getirdi.
Sag elinde bada-gülgün şeraby,
Sol elinde täze birýan getirdi».
(«Bir nan getirdi»)[1]

diýen setirleri hem hut şu ahwaldan habar berýän syrly setirler bolsa gerek.

Diýmek, Bahaweddin Nagyşbendiniň ýeten ylahy derejesine, ony özüne ruhy halypa saýan we nagybendiçilik ýoluna eýeren Magtymguly Pyragy hem ýetipdir. «Diwana geldi», «Bir nan getirdi» diýen goşgularyň syryna düşünmek üçin tasaawwuf ylmyny we nagybendiçilik tarykatynyň ündewlerini doly özleşdirmek gerek. Magtymguly Pyragy «Turgul!» diýdiler» atly düýşde gören (düýşmükä özi?) ahwalyny beýan edende hem Muhammet pygamber (s.a.w), Dört Çaryýarlar (r.a), Selim Hoja, Weýsel Karany (Weýis baba), Zeňni baba, Baba Selman (Selman Parsy) ýaly onlarça sahabalardyr weliler bilen birlikde Bahaweddin Nagyşbendini görendigini-de aýdyp geçýär:

«Ol Bahaweddindir, ol hem bir ärdir...»[2]

Aslynda dana şahyryň:

«Dehistanyň baýrynda,
Bady-sabany görsem,
Bahaweddin, Mirkulal*,
Zeňni babany görsem»
(«Bady-sabany görsem») [3]

– diýip Bahaweddin Nagybendini we onuň piri Emir Külaly görmekligi arziw edip ýazan setirleri ýokarda bolup geçen ylahy ahwallardan has öň, has takygy onuň tarykatdaky bu sepgidine ýetmedik wagtynda ýazylan bolmaly.

Bahaweddin Nagybendiniň zahyrda mürşidi Emir Külal bolsa-da, onuň batyndaky mürşidi Abdylhalyk Giždiwany (k.s) bolupdyr. Bu nukdaýnazardan seredenimizde, ussat Magtymgulynyň hem batyndaky mürşidi Bahaweddin Nagybendi bolup çykýar. Muny Magtymgulynyň ýokardaky setirleri hem doly tassyklaýar.

Günlerde bir gün Emir Külal Bahaweddini ýanyna çagyryp: «Eý ogul! Men Şeýh Baba Semmasynyň wesýetini tutdum, ähdime wepa etdim. Seniň kabylyyetiň, ylahy artykmaçlygyň çakdanaşa güýcli. Indi seniň öz himmetleriňe mynasyp gelýän beýik öwlüýälerden tälim almagyňa rugsat berýärin» diýýär we oña ak pata berýär. Mundan soň ol Mövlana Aryfy Deýkgeranyň hyzmatynda ýedi ýyllap bolýar. Deýkgeranydan soň bolsa, Özbegistanyň Garşıy şäherinde ýaşan meşhur türkmen piri Kusam şyhdan tälim alýar. Bahaweddin Nagybendiniň Kusam şyha bolan yhlasy çäksiz bolupdyr. Kusam şyh hem ony öz oglы deý görüpdir we Bahaweddiniň hormatyna Buhara göçüp barýar, şyh ol ýerde ömrünüň ahyryna çenli ýasaýar.

Bir gije Bahaweddin ýatyrka, düýsünde beýik beýik türkmen welisi Hekim atany görýär. Hekim ata oña: «Mövlana Derwüş Öwüskeniniň huzuryna git!» diýip ýşarat edýär. Ukudan oýanandan soň ol bu düýşünü garry enesine gürrüň beripdir. Garry ene ogluna: «Oglum, saňa türkmen pirlerinden-de paý boljakdyr» diýipdir.

Soňra ol Derwüş Öwüskeni (Şeýh Halyl) bilen Buharada duşuşýar.

Şonda Bahaweddin Derwüş Halyla gören düýşünü aýtmakçy bolanda, Öwüskeni: «Aýtmak gerek däl, maňa ol düýş aýan» diýýär. Bahaweddin Nagybendi tutuş alty ýyllap türkmen Derwüş Halylyň hyzmatynda bolupdyr.

Bahaweddiniň halypalarynyň biri oňa janly-jandarlaryň hyzmatyny etmegi buýrupdyr. Muňa eýeren Bahaweddin hatda ýolda öñünden it çykan çykса-da gyra sowulyp, ite ýol berip soň geçipdir. Ol mallar hyzmat edip ýedi ýylyny geçiripdir. Türkmen halkynyň «çopan pylança ýyllap bakýan malyна gatyrganman, sögümän mähribanlyk bilen çopanlyk etse, Hydry görýärmisin» diýen aýtgysynyň aňyrsynda şular ýaly syrly ündewleriň ýatandygyny aňmak kyn däl.

Bahaweddin Nagybendä soň itlere hyzmat etmek buýrulýar. Ol piriniň pendini tutup, itlere hyzmat edýär.

Günleriň bir günü ol bir ite gözü düşüp perişan hala düşýär we aglap başlaýar. Bahaweddiniň bu ýagdaýyny gören it arkan ýatyp, dört aýagyny asmana galdyryár-da, zaryn-zaryn uwlaýar. Bahaweddin bolsa, oňa «Omyn!» diýipdir. Munuň syry şeýle: It Bahaweddiniň özünden doga isleýändigini bilip, dört aýagyny asmana uzadyp «Şu bendäniň hajatyny bitir!» diýip, Alladan dileg edýän eken we Bahaweddinem oňa «Omyn!» diýýän eken. Diňe şondan soň it arkaýynlaşyp, öñki ýagdaýyna öwrülýär.

Mundanam soň onuň piri Bahaweddine ýol-ýodalardaky daş-kesekleri we hapa zir-zibilleri aýyrmaklygy buýurýar. Bahaweddin ýedi ýyllap hiç himden hiç hili muzd alman halkyň hyzmatyny edip, ýollary arassalaýar we nebsini öldürip başarıýar.[4]

Bahaweddin şular ýaly surnuksyryjy we müşakgatly pes işlerden sabyrlylyk bilen geçip, sagadat tuguna we irşad kürsüsine eýe bolmagyň hötdesinden gelýär hem-de «Şahy Nagybendi» ady bilen ýlym-yrfan äleminde şan-şöhrat gazanýar. Abdyrahman Teňli Tana ahunyň aýtmagyna görä, tarykat körüğinde taplanyp, ylahyýet ýlmynyň depesine çykmagy başaran we «dünýäniň talagyny berip, ahyret baýlygyna eýe bolan» Bahaweddin Nagybendi Mukaddes Käbä üç gezek zyýarat edipdir. Üçünji zyýaratyndan yzyna gaýdanynda, ol birnäçe wagtlap Maryda ýaşapdyr, soň Buhara

dolanypdyr.

Bahaweddin Nagyşbendiniň görkezen keramatlary, welilik bilen aýdan sözleri barada il arasynda ymgyr kän rowaýatlar saklanyp galypdyr.

Bahaweddin Maryda ýaşap ýörkä, bir gün onuň ýanyndaky buharaly sopularynyň biri dogduk ýurduna gaýtmaga gyssanyp başlapdyr. Ol munuň sebäbini soranda, sopusy Buharadaky dogany Şemseddiniň ýogalandygy barada habar gelendigini aýdypdyr. Şeýh Bahaweddin bolsa: «Bu nähili gürrüň? Golaýdan doganyň sysy gelýär ahyryny. Arkaýyn bol, doganyňa hiç zat bolanok» diýip, oňa rugsat bermändir. Birnäçe sagat geçýär welin Bahaweddin söhbet edip otyrka, Şemseddin gelýär we piriň elini öpýär. Asyl Şemseddinem Bahaweddin Nagyşbendini didaryny görjek bolup, Mara gaýdyberipdir.[4]

Bir gezek Bahaweddin Nagyşbendi Buharada sopulary bilen otyrka, Möwla Aryf atly horezmlı sopusynyň Horezmenden çykyp, Türkmenistanyň Saraý diýen ýerine ugrandygyny aýdypdyr. Biraz wagt geçýär welin, pir Möwla Aryfyň kellesine bir pikir gelip, yzyna Horezme öwrülendigini aýdýar. Sopular bu aýdylan gipiň wagtyny belläp goýýarlar. Birnäçe günden soñ dolanyp gelen Möwla Aryfdan sopular sorag-ideg edip görseler, ähli zat Şeýh Bahaweddiniň aýdyşy ýaly bolup çykýar.[4]

Bahaweddin Nagyşbendiniň görkezen keramatlary bu makalanyň çäginde sanap geçerden kändir. Yöne biz munça bolanyna görä, onuň ýene-de birnäçesini agzap geçeliň.

Bahaweddiniň Täjeddin atly keramat görkezmäge ukyply sopusy bolupdyr. Pir ony bir iş bilen eýlák-beýlák ugradanda, Täjeddin göz açyp-ýumasy salymda gidip-geläýýen eken. Muny onuň özünden başga bilyän ýok eken. Bir gün Buhara iş bilen ugradylan Täjeddiniň howada uçup barýandygyny gören pir ondan bu keramaty alypdyr. Sondan soñ Täjeddin bir ýere gidende hiç uçup gidip-gelip bilmändir. Görüşüniz ýaly, Bahaweddin Nagyşbendiniň Allanyň birine beren paýyny, bir adamyň ýeten derejesini, keramatyny bermäge we almaga güýji ýetipdir. Diňe şunuň özem Şeýh Bahaweddiniň ýeten ylahy güýjuniň akyl ýetirip

bolmajak derejelere ýetendigini görkezýär.

Bir gezek Bahaweddin bagynyň içinde, howzuň boýunda bir nurana adam bilen özara gürrüň edip oturan eken. Şol wagt piriň belent derejelere ýeten Hysrow atly bir sopusy gelýär. Şeýh Bahaweddin özüne salam beren sopusyny bir gyra çekip: «Şol oturan Hydry aleýhyssalamdyr» diýýär. Hysrow geplemeýär we öz işi bilen boluberýär. Bu ahwalat Bahaweddiniň öz alan tälimini sopularyna hem siñdirip bilendigini görkezýär. Bu şol bir wagtyň özünde Hezreti Magtymguly Pyragynyň:

«Yħlas bilen bir kämilge gol beren,
Ýeter maksadyna ýetmeýen galmaz» –

– diýen setirlerini ýada salýar. Ussat bilen şägirdiň, pir bilen müridiň bolmalysy hem şeýle.

Iki-üç günden soň Hysrow piriniň Hydry aleýhyssalam bilen gürlesip duranyny görýär. Şondan iki aý geçenden soň Hysrow Buharanyň bazarynda Hydrya sataşýar. Hydry aleýhyssalam Hysrow sopu bilen gujaklaşyp görüşyär. Bazardan gelenden soň Şeýh Bahaweddin sopusyna: «Eý Hysrow, Buharanyň bazarynda Hydry bilen görüşdiň dälmi?» diýipdir.

Şeýh Bahaweddiniň şular ýaly adatdan daşary keramatlarynyň syryna düşünmek mümkün däl bolsa gerek.

Bir gezek Bahaweddin Nagybendiniň sopularynyň birnäçesi Yraga sapara gidýär. Ýolda olar Simnan diýen ýerde düşleýärler. Myhman bolan ýerlerem Bahaweddiniň Mahmyt atly simnanly sopusynyň öyi eken. Şonda sopular Mahmytdan: «Sen pirimizi nädip tapdyň?» diýip sorapdyrlar. Şonda Mahmyt: «Men düýşümde Hezreti Muhammet pygamberimizi (s.a.w) gördüm. Ýanynda-da haýbatly bir adam bar. Men hormat bilen Pygamberimizden (s.a.w): «Ýa Resulalla! Men seniň bilen hemsöhbet bolup bilmedim. Seniň bereketiňden, sagadatyňdan mahrum galdy. Indi näme iş etsem bolarka?» diýdim. Şonda Resulalla (s.a.w): «Sen meniň bereketime ýetişjek we meni gören sahabalaryň fazylatlaryny gazanjak bolsaň, Bahaweddine tabyn bol, şonuň yzyna düş» diýip, eli bilen ýanynda duran adama yşaray etdi.

Men ukudan oýanamsoň Bahaweddiniň adyny we sypatyny bir ýere ýazyp goýdum. Bir gün bir dükanda otyrkam ýüzi nurana bir adam geldi. Men ol adamy görüp gören düýşüm ýadyma düşdi. Belläp goýan sypatlarymyň ählisi oňa şaplaşyp durdy. Soňra men ol gitmänkä, ondan öye gitmegi we haýyr doga edip bermegi haýş etdim. Ol ýüzi nurana adam meniň öñümden ýöredi we menden soraman gönü öýümi tapdy, soňam öye girensoň kitap tekjeleriň arasyndaky bir kitaby aldy-da, «Ynha, seret, näme ýazapsyň?» diýdi. Ol kitap meniň ýedi ýyl mundan öň düýşümde gören yşaratlarymy belläp goýan ýazgylarymdy. Men ony ýazanymy-da undan ekenim. Okanymda ýadyma düşdi, ylaýyk üstünden ýedi ýyl geçen eken. Şeýdibem men Şahy Nagybendini tapdym» diýip, jogap beripdir.[4]

Bahaweddin Nagybendiniň bir sopusyndan: «Seniň sopy bolmaklygyň sebäbi näme? Nädip bu ýola düşdüň?» diýip sorapdyrlar. Şonda sopy olara şeýle jogap beripdir: «Bir gezek dükanynda otyrkam, Şeýh Bahaweddin geldi we Baýezit Bestamydan kän söhbet etdi, soňam: «Baýezit «kim meniň donumyň bir ujuna elini degirse, ol adam ölyänçä meniň yzymdan galma» diýipdir. Ýone men şeýle diýjek «Eger men donumyň ýeňini silkäýsem, Buharanyň uludan-kiçä barsyny ähli baýlygyndan, öýünden-öwzaryndan geçirdip, yzyma düşürerin» diýdi-de, ýeňime bir el degirdi welin, özümden gidip ýykylypdyr. Huşuma gelenimden soňam Bahaweddiniň yzna düşüp ýörşüm» diýipdir.[4]

Iki sany dogan Şeýh Bahaweddiniň ýeten belent derejesine müñkürçilik bilen garapdyrlar we ony synap görmek isläpdir. Doganlaryň biri beýlekisine: «Men ölen bolup ýataýyn, meni kepenle we tabyda salyp, soňam Bahaweddiniň ýanyna äkit we ondan jynaza çykyp bermegini haýş et. Eger ol jynaza okasa, «Näme üçin diri adama jynaza okaýarsyň?» diý-de, ony köpüň içinde masgarala» diýipdir. Şu maslahat bilen ýaňky doganlaryň biri ölen bolup ýatan doganyny Şeýh Bahaweddiniň huzuryna getiripdir. Pir ölen bolup ýatanyň jynazasyny okap başlan badyna, doganlaryň synlap durany, Bahaweddiniň ýakasyna ýapyşyp: «Diri adama jynaza okap, özüňem welilik satýaň,

adamlary aldap ýörsüň» diýip, şerraýlap başlaýar. Sowukganlylygyny saklaýan pir: «Eý, ogul! Sabyr et, öňünçä öz adamyňza serediň. Bakyň, ölümü, dirimi? Men hiç diri adama jynaza okamaryn» diýýär. Seredip görseler, tabytta ölen bolup ýatan hakykatdanam öli diýýär. Hatda jeset buz ýaly bolup, etleri-de kakap başlanmyşyn. Pire eden edepsizliklerine puşman eden dogany Bahaweddiniň aýagyna ýykylýar we: «Munuň ölmegi-de dogaň bilen boldy, eger sen himmet etseň, doga kylsaň direljechine gümanym ýok» diýip, zar-zar aglap, ondan ötünç soraýar. Şeýh Bahaweddin onuň özelenip durmagyna dözmän doga edipdir, öli bolsa direlip duruberipdir. Bu adatdan daşary wakany gören buharalylar Şeýh Bahaweddine «Hajaýy-Hak» diýip at dakypdyrlar.[4]

Süleyman Bakyrganynyň diwanynda Şeýh Bahaweddin barada şeýle setirler bar:

«Gaýypny häzir kylgan,
Müşgilni asan kylgan,
Ýedi ölüge jan bergen,
Bahaweddin diwana».

Bahaweddin Şahy Nagybendi: «Men hiç wagt Ferdöws atly Jennete girmerin, tä meniň sopularymyň, müritlerimiň we meniň tarykatymda bolan adamlaryň hemmesi Jennete girýänçäler» diýipdir. Hatda ol öz müritleriniň iň pes derejelisiniň hem sagyndan 40, solundan 40, öňünden 40, yzyndan hem 40 adama çenli şepagat edip we ýanyna alyp jennete girjekdigini buşlapdyr.

Arassa akydaly türkmen halky mezhepde Ymam Agzama, amalda Ymam Maturidä, tarykatda Şeýh Nagybendä eýerýändir. Bu berilen buşluguň doganlyk ozbek halky bilen birlikde, türkmen halkynada dahyllidygy örän buýsandyryjy zatdyr.

Bahaweddin Nagybendiniň maşgalasy we nesilleri barada hiç hili maglumat ýok, emma onuň özünüň aslynyň seýitlerden, ýagny Muhammet pygamberiň (s.a.w) neslinden gaýdýandygy welin

mälimdir. Bahaweddin Nagyşbendiniň kakasy nakgaş (nagyşbendi) bolupdyr, Bahaweddiniň özi hem nakşaçylyk edipdir, şonuň üçin onuň ady Nagyşbendi ady bilen birlikde tutulypdyr.

Ýaşan ömründe pukara durmuşda ýaşapdyr, nakşaçylyk edip güzeran görüpdir, gapysynda hyzmatkär saklamakdan yüz öwrüpdır, çünkü ol hyzmatkär saklamagy günä hasaplapyrdyr. Hoja Ýusup Hemedanydan we Abdylhalyk Giždiwanydan çuññur täsirlenipdir.

1544-nji ýylda Buhara emiri Abdyleziz Han Bahaweddin Nagyşbendiniň üstüne kümmet galдыryar.[5]

Abdyrahman Jamy, Alyşır Nowaýy, Zahyreddin Muhammet Babyr, Babarahym Meşrep, Magtymguly Pyragy ýaly beýik şahsyyetler nagyşbendi tarykatyndan bolupdyrlar.

XV asyrda Hoja Ahrar Ubeýdulla nagyşbendi akymynyň iň görnükli wekili hökmünde orta çykýar. Bahaweddin Nagyşbendi we onuň ideýalary, nagyşbendi tarykatynyň şyhłary hakynda ençeme eserler döredilipdir. Bu barada diňe Özbegistanyň Gündogary öwreniş Golýazmalar institutynda 195 kitap saklanýar. 1993-nji ýylda Özbegistanda Bahaweddin Nagyşbendiniň doglan gününiň 675 ýylliygy bellenip geçildi. Şeýle hem Buharada onuň kümmetiniň ýakynnynda «Nagyşbendi» ylmy merkezi döredildi.[5]

Ýokarda hem belläp geçişimiz ýaly Hezreti Magtymgulynyň beýik şahsyét bolup kemala gelmeginde Bahaweddin Nagyşbendi aýgytlaýy rol oýnapdyr. Öz gezeginde Bahaweddin Nagyşbendiniň kemala gelmeginde-de türkmen welileri öz täsirini az yetirmändirler.

Bellik:

Mirkulal* – Seýit Emir Külal (k.s), Bahaweddin Nagyşbendiniň halypsasy.

[1] Magtymguly «Şygyrlar» III tomluk, II tom, sah 105-106;

[2] Magtymguly «Şygyrlar» III tomluk, I tom, sah 8;

[3] Magtymguly «Şygyrlar» III tomluk, I tom, sah 26;

[4] Rowáyatlar türkmensähraly türkmen ulamasy Abdyrahman Teňli Tananyň Bahaweddin Nagyşbendi hakyndaky söhbetinden alyndy.

[5] Özbek metbugatyndaky maglumatlardan alyndy. Taryhy şahslar